

CURRICULUM

Through Upcycling to the Design of Eco Cities

Co-funded by
the European Union

TUDEC – Through Upcycling to the Design of Eco Cities

Project n° 2022-1-IT02-KA220-SCH-000087127

www.citiesforthefuture.eu

Partneri na projektu:

Fondazione Hallgarten-Franchetti Centro Studi Villa Montesca (FCSVM), Italija

Eco Logic, Severna Makedonija

OOU Petar Pop Arsov, Severna Makedonija

BALKAN URBAN MOVEMENT (Udruženje Građana Bum), Srbija

Neprofitni institut za obrazovanje Wisamar, Nemačka

Finansira Evropska unija. Stavovi i mišljenja izraženi u ovom dokumentu pripadaju njegovim autorima i nisu nužno jednaki stavovima i mišljenjima koje zastupa Evropska unija niti Evropska izvršna agencija za obrazovanje i kulturu (EACEA). Ni Evropska unija ni EACEA ne mogu se smatrati odgovornim za njih.

Co-funded by
the European Union

Modul 6

GRAD ZA SVA ČULA

“

Mislim konačno da je vraćanje prirode u grad način da se izborimo sa urbanim širenjem i sličnim stvarima. Ako se gradovi osećaju malo prirodnije, ljudi će radije živeti u njima nego da se iseljavaju i rasparčavaju još jedan komad zemlje koji ne bi trebalo dirati.

(Stone Gossard)

”

6. UVOD

Priroda je magična kreacija koja nas okružuje kuda god da krenemo. Od visokog drveća koje nam pruža zaštitu i hlad, do ptica koje pevaju umilne pesme, priroda je dar koji često uzimamo zdravo za gotovo i ne razmišljamo o tome da ga možemo izgubiti. Međutim, poslednjih godina su ljudi počeli da obraćaju više pažnje i da budu svesniji važnosti prirode u našim životima. Zbog toga je vrlo važno da se povežemo sa prirodom, što znači da bi trebalo da učimo decu o njenom značaju od najmlađeg uzrasta.

Vreme provedeno u prirodi smanjuje stres i anksioznost i poboljšava raspoloženje i kognitivne sposobnosti. Priroda nas takođe inspiriše na kreativnost, podstiče našu maštu i inspiriše stvaranje umetnosti, književnosti i muzike.

Cilj ovog modula je da približi prirodu učenicima, našim školama, domovima i gradovima. Učenici treba da istražuju prirodu tako što će proučavati biodiverzitet i ekosistem od najmanjih mikroorganizama, do biljaka, ptica, insekata i životinja. Oni takođe treba da znaju njihovu ulogu u oprašivanju i prirodnoj kontroli štetočina. Treba da shvate da su oni važan deo lanca ishrane i od suštinske važnosti za ekosistem. Učenici se upoznaju sa prirodom kroz različite aktivnosti. Oni uče o tome odakle dolazi naša hrana, koji su delovi biljke, kako se proizvodi iz prirode koriste i obrađuju i kako mogu da naprave sopstvenu održivu eko baštu. Ali oni takođe treba da uče i o gubitku habitata, uništavanju šuma i velikim promenama vremena i temperature kao posledicama klimatskih promena koje su prouzrokovali ljudi.

Provodeći više vremena napolju, učesnici mogu da istražuju prirodu kroz posmatranje, eksperimentisanje i doživljaje, kroz šuštanje lišća, oblutke, grančice, semenke itd. Oni treba takođe da steknu različita čulna iskustva kroz sva svoja čula: miris, vid, sluh, ukus, dodir. Međutim, jednako je važno naučiti ih kako da budu strpljivi sa prirodom, kako da čuvaju prirodno okruženje i koje mere treba da preduzmu da bi sačuvali lepote prirode za sledeće generacije.

Credit: Freepik.com

6.1 UKUSNA HRANA: UZGAJANJE HRANE U GRADU

Uzgojanje hrane podrazumeva povećanje zelenih površina u gradovima i čini zdravu i kvalitetnu hranu dostupnom većem broju ljudi. Uzimanje domaće organske hrane je ključ za dug i zdrav život. Sve smo više svesni razvoja ozbiljnih bolesti i povećane stope smrtnosti zbog konstantne konzumacije nezdrave hrane kao što je voće i povrće zatrovano kroz zagađen vazduh ili vodu. Sadnja i gajenje hrane u gradu pomaže i da se unapredi kvalitet vazduha i stimuliše lokalnu privredu. Svako od nas može biti primer u lokalnoj zajednici. Mogu biti uključeni i odrasli i deca – učenici zajedno sa svojim nastavnicima mogu kreirati eko bašte (organske školske bašte) koristeći reciklirane

materijale u školskim dvorištima, hodnicima i učionicama. Rasad raznog voća i povrća može da se posadi u školskim dvorištima, na krovovima zgrada, na balkonima i u dvorištima. Lokalne prodavnice mogu podstaći lokalnu privredu tako što će kupovati proizvode od lokalnih proizvođača. Raznim aktivnostima možemo podizati svest učenika da treba da se okrenu prirodi od malih nogu. Ljudi i priroda mogu i treba da budu najbolji saveznici za kvalitetan život. Pored recikliranja i sadnje drveća za čišćenje vazduha, potrebno je i da jedemo zdravu domaću hranu da bismo imali zdrav i dug život (Link to Further Explorations #1 + #2).

POVEZANE TEME U KURIKULUMU

PREDMET: Prirodne nauke / STEM

- Životni ciklusi autohtonih biljaka
- Oprašivanje (važnost insekata i njihov uticaj na ljude i njihovu ishranu)
- Međusobne veze između životinja i biljaka
- Habitat u zemljištu i uslovi u zemljištu
- Abiotički faktori (intenzitet sunčevog zračenja, temperatura, vlažnost, atmosferski pritisak, struktura zemljišta, dostupnost vode, vazduh, zagađenje, nadmorska visina)
- Posmatranje prirode
- Posmatranje vremenskih prilika i tumačenje vremenske prognoze
- Mere za očuvanje prirodnih resursa
- Aktivnosti čoveka na zaštiti životne sredine

PREDMET: Baštovanstvo

- Gajenje voća, povrća i začinskog bilja
- Izgradnja i korišćenje plastenika

6.2 RAJ ZA OPRAŠIVAČE

Sadnja cveća različitih oblika, veličina i boja u baštama, dvorištima i parkovima pomaže oprašivačima da pronađu svoj sledeći obrok. Raznovrsne cvetnice obezbeđuju pouzdan izvor hrane. Da bi se povećao diverzitet i broj pčela i drugih insekata u gradovima, potrebno im je obezbediti pristup odgovarajućim habitatima i mestima za pravljenje gnezda u zemljištu, suvom drveću ili šupljinama u zidu. Svi možemo doprineti vraćanju oprašivača u gradove. Dobro obrazovanje i podizanje ekološke svesti podrazumeva svesnu sadnju cveća, rasada i biljaka koje privlače pčele i druge oprašivače. Piljevina od obrade drveta se može iskoristiti pri sadnji biljaka, a možemo ponovo iskoristiti konzerve i staklene tegle tako da one budu više od otpada. Kroz različite aktivnosti, učitelji obrazuju i motivišu svoje učenike i podižu njihovu svest o važnosti oprašivača u gradovima. Učenici postaju svesni uloge koju svako od nas dobija u trenutku kad se rodi, a to je da budemo brižna, pažljiva i odgovorna ljudska bića na planeti Zemlji. Ovo podrazumeva očuvanje prirodnih resursa, recikliranje i pošumljavanje, a takođe znači i podizanje svesti o tome šta mi možemo da uradimo da bismo pomogli oprašivanje i prirodnu kontrolu štetočina, smanjenje zagađenosti vazduha, kupovinu hrane koja je uzgojena na nezagađenom zemljištu i bez pesticida (Link to Further Explorations #10 + #11).

POVEZANE TEME U KURIKULUMU

PREDMET: Prirodne nauke / STEM

- Životni ciklusi autohtonih biljaka
- Oprašivanje (važnost insekata i njihov uticaj na ljude i njihovu ishranu)
- Međusobne veze između životinja i biljaka
- Posmatranje prirode
- Mere za očuvanje prirodnih resursa
- Aktivnosti čoveka na zaštiti životne sredine

PREDMET: Baštovanstvo

- Gajenje voća, povrća i začinskog bilja

PREDMET: Muzika

- Pesme o prirodi, insektima i bubama
-

6.3 ZVUK ILI BUKA

Buka je štetna za zdravlje svih živih bića. Kako možemo učiniti da grad bude tiše mesto za život? U gradovima i urbanim oblastima, drveće nema samo estetsku funkciju, već takođe unapređuje kvalitet vazduha. Drveće čisti vazduh, stvara hladovinu i služi kao dom za različite ptice, insekte i druge životinjske vrste. Planirana sadnja drveća i drugih biljnih vrsta je značajna za smanjenje nivoa buke u urbanim oblastima, oko glavnih saobraćajnica i na mestima gde boravimo. Pored sadnje drveća i drugih biljaka, potrebno je podići svest o važnosti korišćenja javnog prevoza i bicikla. Gajenje biljaka takođe može doprineti povezivanju među članovima zajednice. Edukacija dece i odraslih o posledicama buke i njenim negativnim efektima na ljude i životinje doprineće pozitivnim rezultatima kada je u pitanju smanjenje zvučnog zagađenja. Kod dece će se takođe razviti održiv način razmišljanja i vizija budućnosti (Link to Further Explorations #3 - #6).

POVEZANE TEME U KURIKULUMU

PREDMET: Prirodne nauke / STEM

- Veze između ekološkog, društvenog i ekonomskog sistema
- Zdravlje i blagostanje (važnost tišine i opuštanja)
- Aktivnosti čoveka na zaštiti životne sredine
- Edukacija kroz medije (kreiranje sadržaja za medije: snimanje i obrada zvukova)

PREDMET: Likovna umetnost - Kreativno izražavanje i uvažavanje

- Transformisanje zvukova u slike

PREDMET: Muzička kultura

- Stvaranje buke i zvukova, sviranje melodija
 - Kontrast između glasnog i tihog zvuka
-

Credit: Freepik.com

6.4 ZLI KOROV

Biodiverzitet predstavlja raznovrsnost života. On je od suštinske važnosti za fizičko i mentalno zdravlje i blagostanje, ekonomski prosperitet, sigurnost, prehrambenu bezbednost ljudi i društva uopšte. Biodiverzitet nam omogućava da živimo zdravo i srećno. Zahvaljujući njemu imamo raznovrsnu hranu i materijale, a doprinosi i ekonomiji. Bez diverziteta oprašivača, biljaka, i bez hranljivog plodnog zemljišta, naši supermarketi bi sadržali mnogo manje proizvoda. Gubitak biodiverziteta destabilizuje ekosisteme i remeti čitav prirodni balans, što utiče na ljude i njihov kvalitet života. Podizanje svesti kod ljudi koliko je važno da razumeju šta gubitak biodiverziteta znači za njih, a naročito za zdravlje njihove dece, može biti veoma efektivan podsticaj za promenu načina razmišljanja. Deca treba da razumeju važnost biološkog diverziteta od najmlađeg uzrasta i da uče iz primera u svom najbližem okruženju u školi i kod kuće. Kroz obnovu ekosistema, zaštitu prirodnih habitata životinja, biljaka i insekata, racionalnu potrošnju prirodnih resursa, štednju i prečišćavanje vode, održivi način života, racionalno korišćenje energije, hrane i vode povećavamo otpornost zajednice tj. smanjujemo njenu osetljivost na ekološke katastrofe, klimatske promene i zagađenje, a na taj način manje opterećujemo prirodu.

POVEZANE TEME U KURIKULUMU

PREDMET: Prirodne nauke / STEM

- Životni ciklusi autohtonih biljaka
- Znanje o autohtonim biljkama
- Usevi i korovi: Koje biljke su „korisne“ i za koga?
- Ekosistemi i njihov značaj
- Posmatranje prirode
- Mere za očuvanje prirodnih resursa
- Aktivnosti čoveka na zaštiti životne sredine

PREDMET: Srpski jezik

- Pričanje i opisivanje (korišćenje prikladnog rečnika i glagola u prošlom i sadašnjem vremenu, opisivanje ljudi, karaktera, biljaka, životinja, prirodnih fenomena i pejzaža, izražavanje misli i osećanja)
- Rad na pisanom tekstu: razumevanje i reprodukcija značenja (koristiti tekstove o ovim temama)

6.5 INTERAKCIJA SA PRIRODOM

Povezivanje sa prirodom utiče pozitivno na naše zdravlje, društveni život i našu zajednicu. Priroda podstiče odrasle i decu da žive aktivno. Smanjujemo količinu otpada tako što ponovo koristimo određene proizvode ili pravimo nove proizvode od recikliranih materijala. Na taj način se postepeno smanjuje zagađenje u gradovima, koje danas predstavlja globalni problem. Svaki učitelj je uzor svojim učenicima. Aktivnosti u okviru pod-teme su jednostavne za implementaciju sa mlađim učenicima. Kroz ove aktivnosti se kod učenika od najmlađeg uzrasta razvija kreativnost, sposobnost rešavanja problema i svest o važnosti čistog okruženja. Kroz iskustva koja dele učenici i učitelji, u stvaranje čistijeg grada se uključuju i druga tela i obrazovne institucije. Podizanjem svesti kod dece od malih nogu, čuvamo okolinu i poboljšavamo kvalitet života u urbanim područjima, što omogućava obnovu prirode u gradovima. Na ovaj način ljudi stvaraju gradove koji će biti idealan dom za sva stvorenja.

POVEZANE TEME U KURIKULUMU

PREDMET: Prirodne nauke / STEM

- Navike lokalnih ptica tokom godine
- Navike određenih lokalnih životinjskih vrsta
- Važnost livadskog habitata za životinje i ljude
- Važnost šumskog habitata za životinje i ljude
- Zdravlje i blagostanje (važnost kretanja i opuštanja)
- Posmatranje prirode
- Mere za zaštitu prirodnih resursa
- Aktivnosti čoveka na zaštiti životne sredine

PREDMET: Likovna umetnost - Kreativno izražavanje i uvažavanje

- Umetnička dela od recikliranih materijala
- Doprinos umetnosti i drugih formi kulturnog izraza razumevanju i menjanju sveta kroz izražavanje sopstvenih ideja, iskustava i osećanja (individualnih i kolektivnih)

PREDMET: Jezici

- Pričanje i opisivanje (korišćenje prikladnog rečnika i glagola u prošlom i sadašnjem vremenu, opisivanje ljudi, karaktera, biljaka, životinja, prirodnih fenomena i pejzaža, izražavanje misli i osećanja)

PREDMET: Razno (prirodne nauke, etika, fizičko vaspitanje, tim bilding)

- Ekskurzije: Istraživanje okruženja, kretanje u prirodi, posmatranje prirode i života u urbanim uslovima

DALJE ISTRAŽIVANJE

Ovaj izvor sadrži savete za škole o tome kako da naprave školske bašte i objašnjenja o benefitima koje to donosi:

How to start a School Garden: Your Complete Guide. Earth-easy Guides & Articles. (n.d.). <https://learn.eartheasy.com/guides/how-to-start-a-school-garden-your-complete-guide/>

Istražite kako da napravite produktivan, organski povrtnjak u vašoj školi ili vrtiću:

Vegetable gardening in schools and pre-schools. A Place of Learning. (n.d.).

<https://www.aplaceoflearning.co.nz/courses/vegetable-gardening-in-schools-and-pre-schools/>

Zvučno zagađenje može prouzrokovati zdravstvene probleme kod ljudi i divljih vrsta, kako na kopnu, tako i u moru. Pronađite više informacija na sledećem linku:

Noise pollution. Education. (n.d.). <https://education.nationalgeographic.org/resource/noise-pollution/>

Pronađite više informacija o zvučnom zagađenju na sledećem linku:

Encyclopædia Britannica, inc. (2023, September 5). Noise pollution. Encyclopædia Britannica. <https://www.britannica.com/science/noise-pollution>

Ovaj edukativni članak mogu da koriste učitelji u nastavnom procesu u kom uče decu o tome kako oni mogu da doprinesu smanjenju buke svojim ponašanjem:

How to reduce noise pollution in homes. UK Construction Online. (n.d.).

<https://www.ukconstructionmedia.co.uk/press-releases/how-to-reduce-noise-pollution-in-homes/>

Sa naučne tačke gledišta, zvuk i buka tehnički predstavljaju isti pojam – vibraciju u vazduhu (ili vodi) koju registrujemo našim ušima. Što su veći talasi (tj. njihove amplitude), jače su vibracije i glasniji je zvuk. Međutim, pojam „zvuk“ predstavlja bilo šta što čujemo generalno. Vizualno predstavljena skala zvučnog zagađenja može nam pomoći da zapamtimo podatke. Kada upoznamo sve pozitivne i negativne efekte zagađenja, imaćemo jasniju sliku o tome šta je korisno, a šta nije: Sound vs. noise | let's talk science. (n.d.).

<https://letstalkscience.ca/educational-resources/stem-explained/sound-vs-noise>

Članak pod naslovom „Zašto je potrebno da smanjim nivoe buke u gradovima“ nudi korisne informacije za nastavnike kao i mogućnost ne samo da učenicima dobro objasne koncept zvučnog zagađenja i prenesu im kako ono utiče na naše zdravlje, već i da ih podstaknu da razmišljaju o pronalaženju kreativnih rešenja:

Matthews, K. (n.d.). Why we need to reduce noise levels in cities. Planetizen Blogs.

<https://www.planetizen.com/blogs/96881-why-we-need-reduce-noise-levels-cities>

Koja je razlika između zvuka i buke? Pronađite više informacija ovde:

Hatko Sound Barrier. (2021, January 28). What are the differences between sound and noise? <https://www.hatkosoundbarrier.com/what-are-the-differences-between-sound-and-noise/>

Pronađite informacije o noćnim oprašivačima ovde:

These 6 nocturnal pollinators work the night shift to better the planet. Brightly. (n.d.). <https://brightly.eco/blog/nocturnal-pollinators>

Zbirka ideja koje možete sami da primenite u svojim baštama i parkovima kako biste privukli oprašivače:

Bramen, L. (2020, February 28). DIY: Creating a Pollinator Paradise. The Nature Conservancy. <https://www.nature.org/en-us/magazine/magazine-articles/pollinator-paradise/>

Informacije o cveću koje privlači oprašivače:

Searle, B. (2022, May 28). Plants for pollinators – 10 of the best for a blooming garden. home-sandgardens.com. <https://www.homesandgardens.com/gardens/plants-for-pollinators>

Različite eko priče možete pronaći na <https://dailygreen.rs/eko-price>

DOBRI PRIMERI

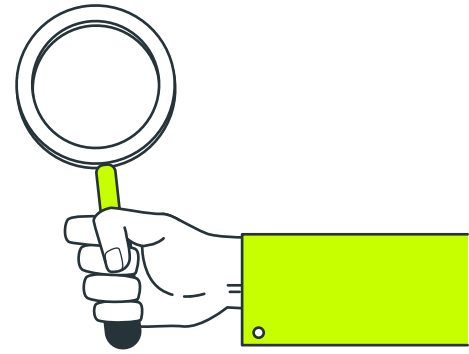
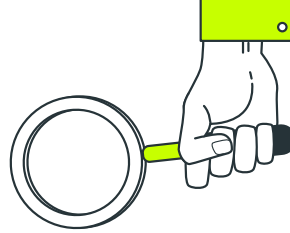
Savke godine opština Karpoš u Skoplju organizuje takmičenje za najlepše dekorisano eko školsko dvorište u opštini i radi na podizanju svesti učenika, roditelja i nastavnika o važnosti životne sredine. Na ovaj način se motivišu učenici, nastavnici i roditelji da svi rade zajedno kao tim na ovom projektu. Novčana nagrada je dodatni podsticaj na učešće u takmičenju. Novac od nagrade se koristi za kupovinu dodatnog materijala i unapređenje dvorišta. Tokom godine učenici vode računa o dvorištima i posađenim sadnicama, ali takođe provode više vremena u prirodi jer se časovi održavaju u otvorenoj učionici.

POVEZANE AKTIVNOSTI

- 6.1 Moja školska bašta
- 6.2 Moja školska bašta za decu sa smetnjama u razvoju
- 6.3 Kanta za sakupljanje kišnice
- 6.4 Kanta za sakupljanje kišnice za decu sa smetnjama u razvoju
- 6.5 Paketi od recikliranog papira sa semenkama
- 6.6 Stanica za oprašivanje
- 6.7 Senzorna bašta
- 6.8 Kreiranje lutke oprašivača
- 6.9 Pravim hranilicu za leptire
- 6.10 Pravim hranilicu za leptire za decu sa smetnjama u razvoju
- 6.11 Izrada kolibrija i cveta kombinovanom tehnikom
- 6.12 Izrada kolibrija i cveta kombinovanom tehnikom za decu sa smetnjama u razvoju
- 6.13 Muzika i biljke
- 6.14 Muzika i biljke za decu sa smetnjama u razvoju
- 6.15 E-knjiga sa zvucima iz okoline
- 6.16 Analiza zvukova
- 6.17 Otkrivam zvukove i pravim instrumente od recikliranog materijala
- 6.18 Otkrivam zvukove i pravim instrumente od recikliranog materijala za decu sa smetnjama u razvoju
- 6.19 Kreiranje „Izložbe korova“
- 6.20 Učim delove biljke.
- 6.21 Učim delove biljke za decu sa smetnjama u razvoju
- 6.22 Istraživanje efekata opakog korova na biljke
- 6.23 Lov na čistače u prirodi
- 6.24 Potraga u prirodi za decu sa smetnjama u razvoju
- 6.25 Istraživanje uticaja zagađenja zemljišta na biljke
- 6.26 Gasovi staklene bašte – stvaranje modela slatkiša (gumaste ili žele bombone)

MODUL 1: Deljenje grada

Arup (2017). Cities Alive. Designing for urban childhoods.

<https://www.arup.com/perspectives/publications/research/section/cities-alive-designing-for-urban-childhoods>

Bollier, D. (2011, July 15). The commons, short and sweet.

<https://www.bollier.org/commons-short-and-sweet>

Clark, L., & Rockefeller, R. (2020). The buy nothing, get everything plan: Discover the joy of spending less, sharing more, and living generously. Atria Books.

Luscher, D. (13 July, 2021). Access, not mobility. <https://www.15minutecity.com/blog/access>

Montgomery, C. (2015). Happy city: Transforming our lives through urban design. Penguin Books.

Moreno, C. (n.d.). The 15-Minute City. Carlos Moreno: The 15-minute city | TED Talk. https://www.ted.com/talks/carlos_moreno_the_15_minute_city/details#t-457530

Paris en commun (2020). La ville du quart d'heure en images. <https://www.paris.fr/pages/la-ville-du-quart-d-heure-en-images-15849>

Roberts, David (May 26, 2019). Barcelona's radical plan to take back streets from cars. Introducing "superblocks". Vox. <https://www.vox.com/energy-and-environment/2019/4/9/18300797/barcelona-spain-superblocks-urban-plan>

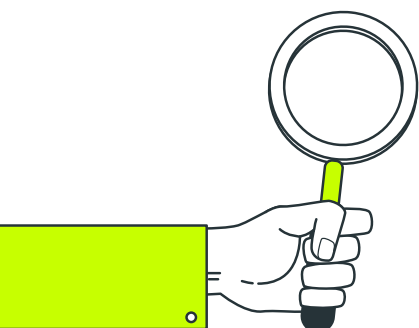
Shareable (Ed.). (2018). Sharing cities. Activating the Urban Commons. Tides Center / Shareable. Free PDF download on: <https://www.shareable.net/sharing-cities/downloads/>

Smart Prosperity Institute. (n.d.). The cost of Sprawl. Smart Prosperity Institute. <https://institute.smartprosperity.ca/content/cost-sprawl>

Tessa, C. (2023, February 28). The surprising climate benefits of Sharing your stuff | tessa clarke | ted. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=6DRMrFMNXCc>

Crowd Expedition. (2015, September 25). Local sharing and connecting through physical hubs: Dedeelkelder. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=oC6g-sHjbTM>

Vulk Coop. (2020, May 6). Governing the commons in six minutes. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=B4hVbLjP1v8>

MODUL 2: Cirkularni grad

Chang, A. (2017, September 5). The life cycle of a T-shirt. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=BiSYoeqb_VY

EU Science Hub. (n.d.). Definition of recycling. https://joint-research-centre.ec.europa.eu/scientific-activities-z/less-waste-more-value/definition-recycling_en

Kaza, Silpa; Yao, Lisa C.; Bhada-Tata, Perinaz; Van Woerden, Frank. (2018). What a Waste 2.0: A Global Snapshot of Solid Waste Management to 2050. Urban Development. World Bank. <http://hdl.handle.net/10986/30317>

LE Europe, VVA Europe, Ipsos, ConPolicy & Trinomics. (2018, October). Behavioural study on consumers' engagement in the circular economy. Publications Office of the EU. <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0779f275-f9d6-11e8-a96d-01aa75ed71a1/language-en>

Norman Ebner, Eleni Iacovidou, (2021). The challenges of Covid-19 pandemic on improving plastic waste recycling rates. Sustainable Production and Consumption, Vo. 28, 2021. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352550921002001>

Overstreet, K. (2020, July 17). Giving demolished building materials a new life through recycling. ArchDaily. <https://www.archdaily.com/943293/giving-demolished-building-materials-a-new-life-through-recycling>

Playground Ideas. (2023). <http://www.playgroundideas.org/>

SDG 11 - sustainable cities and communities statistics explained. (n.d.). <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/SEPDF/cache/63347.pdf>

The Story of Stuff. (2022, December 21). Imagining an economy where you don't have to buy anything | solving plastic. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=kOskoCh8KXU>

Repaircafe. (2023, May 23). Repair café - fix your broken items. <https://www.repaircafe.org/en/>

Ro, C. (2022, February 24). Can fashion ever be sustainable?. BBC Future. <https://www.bbc.com/future/article/20200310-sustainable-fashion-how-to-buy-clothes-good-for-the-climate>

UN Habitat. (2021). Waste wise cities tool. <https://unhabitat.org/sites/default/files/2021/02/Waste%20wise%20cities%20tool%20-%20EN%203.pdf>

UNIDO. (n.d.). Circular economy. <https://www.unido.org/our-focus-cross-cutting-services/circular-economy>

United Nations. (n.d.). Goal 11 | Department of Economic and Social Affairs. United Nations. <https://sdgs.un.org/goals/goal11>

Waste recycling in Europe. (2022, November 11). <https://www.eea.europa.eu/ims/waste-recycling-in-europe>

MODUL 3: Grad za sve

Amadò, M., & Massa, L. (n.d.). Bambini, design e appropriazione del quartiere Il caso dei percorsi pedonali casa-scuola Rapporto di uno studio. Laboratorio Cultura Visiva.

Blades, M. and Spencer, C. (1986) Map use in the environment and educating children to use maps, Journal of Environmental Education and Information 5.

Community building: Logiche E strumenti di management: Longo Francesco, Barsanti Sara: Libro: Egea. HP. (n.d.). <https://www.egeaeditore.it/ita/prodotti/economia/community-building-logiche-e-strumenti-di-management.aspx>

Dini, D., Longo, S., & Palladino, N (n.d.). Diventare città sostenibili: cosa può insegnare Tricase alla grande Milano. Il Sole 24 Ore.

Durkheim, E., & Baracani, N. (1979). Educazione come socializzazione: Antologia. La nuova Italia. Franco, E. (2016, April 22). Placemaking, un modo diverso di pensare e vivere lo Spazio Pubblico. Giornale dell'Architettura. <https://ilgiornaledellarchitettura.com/2016/04/22/placemaking-un-modo-diverso-di-pensare-e-vivere-lo-spazio-pubblico/>

Hart, R. (1979). Independent explorations: Children's experience of place. Irvington, New York, 1979 Science, 204 (4394).

Ikiz, S. U. (2023, July 26). Planning-by-doing: How can tactical urbanism help to create better urban spaces?. Parametric Architecture. <https://parametric-architecture.com/planning-by-doing-how-can-tactical-urbanism-help-to-create-better-urban-spaces/>

Let's reclaim our #streetsforkids! Italy. (2023, September 19). <https://italy.cleancitiescampaign.org/streetsforkids/>

Park, R. E., Burgess, E. W., & McKenzie, R. D. (1968). The city. University of Chicago Press.

Pizzorno, A., Park, R. E., Burgess, E. W., Mckenzie, R. D., & De_Palma, A. (1967). La Città. Edizioni di Comunità.

Rissotto, A., & Tonucci, F. (2002). Freedom of movement and environmental knowledge in elementary school children. Journal of Environmental Psychology, 22 (1-2).

StreetfilmsVlog. (2010, December 15). Revisiting Donald Appleyard's Livable Streets. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=ESgkcFbGiL8>

Tonucci, F. (1999). La Città dei Bambini. Laterza.

Tonucci, F., & Natalini, P. (2019). A scuola ci andiamo da soli: L'autonomia di Movimento dei Bambini. Zeroseiup.

Vitale, A. (2007). Sociology of Community. Carocci.

Whyte, W. H. (2018). The social life of small urban spaces. Project for Public Spaces.

MODUL 4: Naši prijatelji drveće

Go Smart Bricks. (2021, June 21). Urban heat island. <https://gosmartbricks.com/urban-heat-island/>

Smart Cities Dive. (n.d.). Why We Need Trees in Our Cities. <https://www.smartcitiesdive.com/ex/sustainablecitiescollective/why-we-need-trees-our-cities/1100050/>

World Economic Forum. (n.d.). Four reasons why cities need a healthy tree cover. <https://www.weforum.org/agenda/2022/06/cities-urban-trees-climate-change/>

MODUL 5: Naši susedi životinje

Buglife. (2022, October 20). Gardening for bugs. <https://www.buglife.org.uk/campaigns/no-in-sectinction/room-for-insects-to-thrive/insect-havens-in-towns-and-cities/>

DwightCooper, & Smith, J. (2021, March 19). Insects in the city - encouraging wildlife into towns & cities. The Wise House. https://www.thewisehouse.co.uk/blog/read_197740/insects-in-the-city-encouraging-wildlife-into-towns-cities.html

Goulson, D., & By. (2022, October 18). Insect decline: An ecological armaggedon: Heinrich Böll stiftung: Brussels Office - European Union. Heinrich-Böll-Stiftung. <https://eu.boell.org/en/PesticideAtlas-insect-decline>

Guardian. (2019b, February 10). Plummeting insect numbers "threaten collapse of nature." <https://www.theguardian.com/environment/2019/feb/10/plummeting-insect-numbers-threaten-collapse-of-nature>

MODUL 6: Grad za sva čula

National Wildlife Federation. (n.d.). Biodiversity. <https://www.nwf.org/Educational-Resources/Wildlife-Guide/Understanding-Conservation/Biodiversity>

UNICEF Office of Global Insight & Policy. (2020, November 12). Why biodiversity is important for children. <https://www.unicef.org/globalinsight/stories/why-biodiversity-important-children>

